

Ötven sor

A hűség csak a hűtlenség árnyékvetésében fénylik föl igazán. Különböző természetes létállapota az embernek. Légy hű magadhoz — figyelmeztet az író; Hűség a néphez, hűség a párthoz! — írta zászlajára az ifjúsági szövetség; a régi dolgozóknak hűségjutalom jár. Hűségesek lehetünk hazánkhoz — ám ez jobbára csak a kalandorok fantáziájával szembeesítve fogalmazódik meg bennünk; hűségesek a szerelemhez, mígmen a kis kalandok igazolásiértékeit kell fogalmazni, hűségesek lehetünk magunkhoz — ha a csábítások trükkjeinek ellent tudunk állni. A

hétköznapi hűség

egyik példáját szeretném most közkinccsá tenni. A mindennapok természetes állapotának, munkájának — egy életnek egyszerű hűségét, mely, így visszapillantva az élet fennsíkjáról, egyre nemesebben fénylik és mind jobban elgondolkodtathat másokat is.

Akíró szó van, a nyolcadik évtizedét felezi. Szegeden él, ma is tevékeny, alkotó szellemű ember. A hűség festője — bár nem a hivatásosak táborát gyarapítja, életelme, élettő forrása a festés. Vagy fél évszázada forgatja az ecsetet, a hullámvastól hol magasabbra emelte, hol a völgybe suhant vele. Néha a profik karnyújtásnyi közelében érezhette magát, mások a lefokozott amatőrök között. De az elmúlt évtizedekben ott tevékenykedett a szegedi képzőművészeti holdudvarában.

S hűséges volt városához, lankadatlan szorgalommal festette a Tisza-part változó sziluettjét, a parti füzesek évszakonkénti ruhaváltásait, a szegedi utcák hangulatos részleteit. De hűségesen megőrizte a művésztelepek környezetét, a tokaji és áotthalmi táj rejtett szépségeit, utazásainak, kirándulásainak emlékeit a Balaton partján és a Mátra erdeiben. Hűséges maradt kenyéradó gazdájához, a vasúthoz is, s ezt úgy is kifejezte, hogy igyekezett megőrizni az ottani munkát és munkásokat. És természetesen hűséges maradt ahhoz a kis közösséghez, amelynek alapító tagja, s 1948. február 18. óta egyik irányítója, lelkes munkása: a vasutas képzőművészeti körhöz. Ahhoz a műhelyhez, mely a megszületése óta eltelt több mint három és fél évtizedben azért tudott megmaradni a változások viharában is, mert olyan emberek éltek, akik számára a hűség természetes magatartásforma, mindennapi cselekvés.

Szabadiskolának indultak, igyekeztek elsajátítani a képzőművészet ábécéjét, de pingáltak dekorációkat, festettek sztahanovistákat megrendelésre, rajzoltak modell után, és kiélhették egyéni ambíciójukat is. Ő hű maradt a realizmushoz, a látott és megélt valósághoz, így aztán számára a realizmus nem esztétikai kategória, hanem magatartásforma, mely egyszerre lehetőség és korlát, természetes beszéd és megélt élet. Munkáit számos helyi, hazai és külföldi kiállításon bemutatták, sok elismerést szerezve az alkotónak, de annak a közösségnek is, melynek ma legidősebb tagja. Sok száz kép között él otthon, s ha lapozgatja paszelleit, vízfestményeit, olajképeit, mindegyik emléket idéz. Alkotásait sokan szeretik, néhányan vitakoznak vele, van, aki csak legyint. Ebből lehet tudni, hogy jelen van. Jelen van, mert hű tudott maradni önmagához, a képzőművész kör változó, mégis állandó közösségéhez, a vasúthoz, városához — a festés megtisztító és fiatalon tartó munkájához. Képeit így szignózza: *Szekfi János.*

Tandi Lajos

Műsorajánlat

Az ünnepek után, 1985-ben először január 7-én, hétfőn este 6 órakor folytatja programját a Royalban a Szegedi Irodalmi Kávéház. Ezúttal Szabó András diaporámaestijére kerül sor. A műsor három produkció szerepel. Az *István, a király*, az első magyar rockopera szegedi szabadtéri bemutatóján készült, az *Alommaradék* vizuális költemény a szerelemről, mely a díszgőri nemzeti diaporámafesztivál fődíját nyerte, a *Plein Air* Szónyi István emlékezete, 1981-ben különdíjat kapott a pécsi nemzetközi diaporámafesztiválon.

Egy könyvpremier is lesz hétfőn. A Szépirodalmi Könyvkiadó nemrégiben jelentette meg Molnár György Ötötömösön élő író tiszaszegeti elményeiből fakadt kisregényét, a *Rac utcai vasárnapokat*. A kötetet hétfőn délután 5 órakor a Somogyi-könyvtár második emeleti előadótermében dr. Peter László, irodalomtörténész mutatja be, majd a szerző válaszol az érdeklődők kérdéseire.

Már javában zajlanak az 1984-85-ös Munka és műveltség megyei brigádvételkedő felkészítők. A hazánk felszabadulása óta eltelt négy évtized kulturális életével foglalkozó témakörhöz kapcsolódva a Juhász Gyula Művelődési Központ a nyugdíjasklubban (Kossuth Lajos sugárút 53.) filmvetítéseket rendez. Mivel az akcióhoz kiadott módszertani útmutatóban tévesen jelentek meg a vetítések időpontjai, közöljük, hogy január 7-én, hétfőn délután 3 órakor a

Gyertek el a névnapomra című filmet, január 9-én, szerdán délután 5 órakor a *Körhinta* című alkotást vetítik. A későbbiekben bemutatják a Talpalatnyi föld, a Szerellem, a Tanú, az Ötödik pecsét, a Makra és az Angi Vera című filmeket.

Új sorozatok a televízióban

Új filmsorozatok indulnak az esztendő első heteiben, hónapjaiban a televízióban. Január 5-től — az immár hagyományos szombat-éjszakai rendezői sorozatban — kilenc héten át Szabó István egy-egy filmjét láthatják viszont a nézők a televízió képernyőjén. A Kossuth-díjas filmrendező alkotásaitól összeállított fűz Szabó István négy rövidfilmjével indul. A válogatásban a rendező 1961-es főiskolai vizsgafilmje, a *Koncert*, az 1963-ban készült *Te*, az 1971-es *Alom a házról*, valamint az 1976-os *Városkép* (Budapest) című rövidfilmje látható majd. A nagyjátékfilmek vonulata, amely Szabó legelső filmjétől, az 1964-es *Almodozások korától*, a 60-as és 70-es években készült alkotásain keresztül az Oscar-díjas *Mephistóig* vezet. A sorozat befejezéseként Szabó Istvánnak egy, az NSZK-ban forgatott *tévéjátékát* láthatják a nézők, amelyet *Örkény István Macskajátékából* készített.

Tanulópenz

Újat próbálni kockázatos, de kell. Valószínűleg így gondolkodtak a szegedi művelődési központ lelkes munkatársai, amikor gondos előkészítés után 10 ezer példányban megjelentették a füzetet, melynek címe: *Címgyűjtemény*. Több mint egy év telt el azóta.

A dolgot nem nevezhetjük másként, csak a divatos szóval, *közművelődési vállalkozásnak*. Hiszen egészen új stílusú, előzmények nélküli próbálkozás volt, bátor, fantáziás, reményekre jogosító — ebben az általános, országos méretű művelődési „apálykorszakban” és a szakmai útkeresés kísérletzsongelében.

Olvasóink között biztosan akad, aki emlékszik akkori tudósításainkra e kísérlet lényegéről. Röviden szólva: a szegedi címgyűjteményben 240-en szerepeltek: részint azok, akik tudnak valamit (mesterséget, művészetet, tudományt) és hajlandók másoknak átadni tudásukat — tapasztalatukat, másrészt e „mások”, akik szeretnének megismerni, tanulni. A füzet tárgymutatóját (a jelentkezőket a főbb témák szerint csoportosították), név- és címlistáját *segítségül* szánták a népművelők: azonos érdekeltégek emberek egymásra találását, s e találkozásokat révén kölcsönös gazdagodásukat képzelték el.

Mi más ez, ha nem a közművelődés valódi céljait tartalmazta? Az ötlet ragyogónak tetszett, többféle megfontolás alapján is sikerrel kecsegtetett. Hiszen a mai művelődési házak, pontosabban a népművelők sok kudarcának éppen az az egyik oka, hogy jobb módszerek, újfajta körülmények-lehetőségek híján még mindig a hagyományos módon, „kímélve”, „művelődve” kényszerülnek. Lélekből egyetértenek, vagy sem, intézményi feltételek, beidőzések, öröklött gondolkodási szisztémák, pénzügyi helyzet és még sok minden készíti őket, hogy egyre kényelmesebb helyzetből még mindig ők mondják meg: mi érdekel bennünket, vagy milyen elfoglaltságok legyenek számunkra kívánatosak. Esszük, nem esszük...

Nos, a címlista ezzel a szemlélettel, vagy kényszerű magatartással próbált szökíteni. Egyszeriben lehetőséget teremtett a választás-

ra, ránkibizott a döntés. A füzet mankó volt, és biztatás: tessék keresni egymást, hisz érdemes, az együttlét értelmes, hasznos lehet kinek-kinek. Intézményesség, sok jót megrontó külső kényszerűségek, erőltetések nélkül — tán valóban művelődhetünk.

Érdemes kézbe venni a füzetet. Első pillantásra egyszerűen elképesztő, lenyűgöző a lista: ki mindenki ért mennyi mindenféle dologhoz! És tudás-, tanulás-, vágy, vagy egyszerűen csak beszélgetésvágy is mennyi az emberekben!

Bármily lehangoló, s nehezen számon el magam kimondani, mégis ez következik: a *vállalkozás megbukott*. A füzet megjelenése után egy évvel Csala Gabriella, a Bartók művelődési központ munkatársa kérdőívet küldött mindenkinek, aki a címlistán szerepelt. Az intézmény 100 ezer forintot fektetett az „üzletbe”, a népművelők, érthető kiváncsisággal, tudni szeretnék volna, vajon mi a haszon? Majdnem 40-en vissza is küldték a kérdőívet: közülük csak néhányan számoltak be arról, hogy a találkozó létrejött, tanítanak, tanulnak, hálásak a segítségért. Többen írták, hogy minden rendben, csak „*tető legyen az együttlét fölött*” (Vitányi Iván szavai). Vagyis: a lakások nem alkalmasak arra, hogy — mondjuk — négy bélyeggyűjtő ott rendeztesen találkozzon. Az a három-négy szerencsés,

akik a címlista alapján találkoztak egymásra (korrepetáló, nyelvet tanító tanárok és tanítványaik) — kevés.

Összesen tucatnyi ember próbálkozott személyes látogatás vagy levél útján kapcsolatot teremteni. „*Nem feleltek meg egymásnak*”, másra számítottak, túl nagyok voltak a műveltségbeli különbségek. Egyikük egyenesen azt írta: „*a címjegyzékben felsorolt személyek mindegyike valamilyen személyes konfliktussal terhelt, ezt akarja feloldani*”. „*Hasznos az emberek közelítése, de ebben a formában lehetetlen*”. Nyilván rossz tapasztalatok alapján többen írták, hogy nevük és címük további megjelentetéséhez nem járulnak hozzá. A kérdőíves tudakozás tudniillik azért is kellett, mert a Bartók eredetileg a címlista kiegészítését, újrendezését, frissebb kiadását tervezte. A nyilvánvaló sikertelenség miatt ezt már nem tervezik.

Ki mondhat most már okosat ebben a dologban? Mindazok, akik válaszoltak a népművelőknek, és sikertelen kapcsolatteremtési kísérletekről számoltak be, mégis, egytől-egyet írták: a *kezdeményezést hasznosnak tartják*. Igenis ilyesmivel kell kísérletezni, hátha egyszer „összejön”.

A magam részéről hajlok arra, hogy nekik van igazuk. Talán a népművelők is, akik tapasztalatokkal mindenképpen gazdagodtak. Az országos visszhangot kiváltó próbálkozás mindezek után is igen rokonszenves. Hiszen hova érhet, aki el sem indul?

Sulyok Erzsébet

Földes Mihály emlékezete

Nincs még egy éve, hogy e hasábkövek búcsúztattam. Most, nyolcvanadik születésnapján, illő ismét földéznünk alakját, küzdelmes életútját.

A *Ki kicsoda?* lexikon (1981) hibásan közli születésnapját: júniust ír január helyett. Budapestben, 1905. január 6-án született. Korán eljegyezte magát a munkásmozgalommal. 1982. július 12-i levelében ezt írta nekem: „1938-ban, amikor Szegedre kerültem párt- és szakszervezeti titkárnak, életemben először láttam ezt a várost. Korábbi életemben sokat járódtam Bécsben, Berlinben, Rómában, Párizsban, Londonban és Európában más városokban. De Budapest kivételével valójában egyetlen magyar várost sem ismertem — kivéve Miskolcot, Kassát, Eperjest és Bártfát. Ez utóbbi helyeken az első világháború éveiben és a 19-es kommün idején fordultam meg mint csavargó gyerek és siheder. Viharos sorsom nem engedte meg, hogy saját hazámat megismerjem.”

Levelét így folytatta: „Amikor azután Szegedre vetődtem, ez a város ébresztett annak tudatára, hogy magyar vagyok; hogy nincs magyarabb város ennél; hogy örök hűséget esküdtem e Tisza-parti metropolisnak. Pedig ez a metamorfózis nem könnyedén ment végbe bennem. Ottani tartózkodásom és politikai vergődésem egy bizonyos időszakában még azt írtam a Szociáldemokrata Párt központjának Szegedről: »Annyi szemet ember, mint itt, nincs talán sehoh a világon...» Amikor Ladvánszky tudomást szerzett e levelemről — bizalmasként bántam vele — szomorúan megfedtet. Azt mondta: »Maga azonosítja a népet azzal a néhány politikai brigantival, aki megkeresíti itt a maga életét. De a nép egészen más. Kopogtasson csak be a Móra-város, a Felsőváros, a Somogyi-telep kis embereinek otthonába. Nézzon ki a ta-

nyavilágba. Keresse föl Atokházát. És akkor majd rájön, mennyire nincs igaz, s hogy mily megbocsáthatatlanul besározza az igazi Szeged igazi népét.« Ladvánszkyt mindig nagyon komolyan vettem. Ez a feddése pedig egyenesen megráztott. Szót fogadtam neki.”

S bár Földes Mihály már 1939 tavaszán itthagya Szegedet, a város emléke nem hagyta el. Elete végén *Egy városállam regénye* címmel a forradalmak szegedi korszakát írta meg. Kézirata hagyatékában van; a mi földadatunk volna napvilágra hozása.

Szegedről visszament a Népszava szerkesztőségébe. A felszabadulás után a kommunista pártba lépett. Osztályvezető volt az MKP budapesti bizottságán, két ciklusban országgyűlési képviselő. Dolgozott a Szabad Nép, majd ismét a Népszava szerkesztőségében, szerkesztette a Falu és Város című folyóiratot, majd 1957 után a Magyarország című hetilapot. 1952 és 1956 között az írószövetség titkára volt, az Irodalmi Újság szerkesztőbizottságának tagja. 1950-ben és 1954-ben József Attila-díjat kapott. 1961-től nyugdíjba vonulásáig, 1967-ig a Központi Sajtószolgálat szerkesztője volt.

Első könyve *Pillanatképek az újpesti partizánharokról* címmel még frissen, 1945-ben jelent meg. *Mélysántás* című színműve (1950) a szö-

Búcsú Amerigo Tottól

Munkásságának, életművének tisztelői, művésztársai, barátai és hozzátartozói kísérték utolsó útjára pénteken a Farkasréti temetőben Amerigo Tot szobrászművészt, az egyetemes és a magyar képzőművészet kiemelkedő egyéniségét, a Magyar Népköztársaság babérokoszorúval ékesített Zászlórendje, a Béke és Barátság Érdemrend és több magas művészeti elismerés birtokosát. A 76. évében Rómában elhunyt világhírű, magyar származású — Fehérvárcsurgó szülőföldjéről — végösszege szerint helyezték hazai földben örök nyugalomra.

Az egyházi gyászszertartást követően Amerigo Tot ravatalánál Dreicin József művelődési minisztériumi államtitkár búcsúzott az elhunytól, a Művelődési Minisztérium képviselőjében, a magyar kulturális élet nevében.

A művésztársak képviselőjében Varga Imre Kossuth-díjas szobrászművész emlékezett az elhunytára.

A beszédek után a gyászolók a Fővárosi Tanács által adományozott díszsírhelyhez kísérték Amerigo Tot koporsóját, itt a barátok nevében Sinkovits Imre Kossuth-díjas színművész és Borsos Miklós Kossuth-díjas szobrászművész vett végső búcsút az elhunytól. A sírt elborították a tisztelet és kegyelet virágai, köztük a Művelődési Minisztérium, a Magyar Világszövetség és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja koszorúit. A gyászszertartás a Szózat hangjaival ért véget.

Péter László

vetkezési mozgalom első, mely sebeket is fölszánt idősorokat tükrözi. *Hajnal Pákozdon* (színmű 1952; történelmi regény 1968) a szabadságharc korát idézte. A legtöbb regénye ezután már történelmi tárgyú, de a történelmet napjainkig hozta. Újból földolgozta az antifaszista ellenállást, most már regényesen (*Az újpesti partizánok*, 1955), 1919 küzdelmeit pedig több regényben is. Utolsó munkája szintén történelmi regény, *Az északi kapu* (1979). Néhány művét szlovák, lengyel és orosz nyelvűre is lefordították. Különösen örült említett utolsó könyve orosz kiadásának: ez immár a hatodik munkája volt, amely a Szovjetunióban is megjelent. Népszerű, olvasmányos író, érdekeset nyújtó literátor volt; széles olvasótáborra kereste műveit a könyvtárakban és a könyvesboltokban.

Emlékét sem ápolhatnánk méltóbban, mint azzal az ajánlattal fiatalnak-öregnek: vegyék kezükbe a könyveit, élvezzék és tanuljanak tőle. Mert ő az irodalmat nem pusztá szórakoztatásnak, hanem az okulás, az elmélyülés, az emberré válás forrásának tekintette. Anélkül, hogy regényeinek fordulatosságáról, izgalmaságáról lemondott volna. Epp e ketőnek sikeres ötvözése írásainak olyan értéke, amely maradandóságuk záloga.

Péter László

Földes Mihály író, újságíró születésének 80. évfordulója alkalmából pénteken koszorúzási ünnepséget rendeztek Budapestben, a Farkasréti temetőben.

A tavaly elhunyt kétszeres József Attila-díjas író sírját a Magyar Szocialista Munkáspárt budapesti és VI. kerületi bizottsága nevében Pusztai Ferenc, a budapesti pártbizottság titkára és Murai György, a VI. kerületi pártbizottság első titkára koszorúzza meg. A Magyar Írók Szövetsége képviselőjében Jovanovics Miklós főtítkár és Garavölgyi Károlyné ügyvezető titkár, a Magyar Újságírók Országos Szövetsége részéről Pálffy József elnök és Kapályog Imre főtítkárhelyettes helyezte el a megemlékezés virágait.

A sírnál lerótták kegyeletüket Földes Mihály családjának tagjai, barátai, volt harcostársai. A megemlékezés az Internacionálé hangjaival ért véget.